

soort in onregelmatige hoopjes gelegd. Ik kan dus alleen een afbeelding van den kever en zijne beschadiging aan *Alocasia gigantea* (loempoei) geven, een in het oerbosch tot 1800 M. uitsluitend op zeer vochtige plekken algemeene *Aroidaea*.

Mocht een onzer lezers bij toeval keverlarven op deze plant vinden, dan houden we ons voor opzending zeer aanbevolen. Bij het uitsnijden der guldens en rijksdaalders gaat deze, halfgeel-halfzwartblauw gekleurde, ongeveer 12 mM lange kever, op dezelfde wijze te werk. Hij werd voor ons door het Museum te Leiden als *Haplosonyx semiflava* WIEDEM. gedetermineerd.

Mannetje en wijfje zijn bij deze soort gelijk gekleurd, doch het eerste is kleiner.

Dat uit de larven van *Haplosonyx sumatrae* parasitische vliegen gekweekt werden heb ik tevoren reeds vermeld; nadere bijzonderheden zijn me daaromtrent verder niet bekend geworden.

S. LEEFMANS.

LANGS ONGEBAANDE WEGEN.

(Vervolg).

Na den Tjisokan doorwaad te hebben, dachten wij toch vast spoedig tot ons doel te zullen zijn, maar och, wat vergisten wij ons, want de linkeroever van den Tjidadap volgende, hadden wij het zwaar te verantwoorden. Telkens weer dook er zoo'n ellendige wand op, waaraan niet gedacht was, tot wij ten laatste de kluts kwijt waren. Maar het was hier eenig mooi. Hoe ideaal behangen met mossen en Orchidéeën waren de boomen en hun laag uitgespreide armen. Een keur van soorten hing daar zomaar voor 't grijpen, en dat ondanks het ijverig gedoe van plantenzieken en hun trawanten uit het Tjidadapsche. Het was duidelijk, dat, met uitzondering van eenige visschers, hier nooit iemand kwam. Het begon tegen twee uur te loopen, toen de gids verzekerde, dat wij de watervallen naderden. Wij waren toen op de plaats, waar de Tjidjawa zich in den Tjidadap ontlast, een klein, mooi opspattend watervalletje vormend. Wij hadden echter te weinig tijd, om er lang bij stil te staan, want wij herinnerden ons, niet zonder angstige voorvoelens, dat wij, bij dien vroegeren, mislukten tocht, al veel vroeger bij de watervallen waren.

Het verdere relaas van de expeditie, vanaf ons vertrek van de watervallen, tegen drie uur 's middags, tot onze thuiskomst, tegen half twaalf 's nachts, koud en verkleumd, stijf en amechtig, zal ik zooveel mogelijk bekorten, om te besluiten met de vermelding van een uiterst merkwaardige vondst op botanisch gebied. De watervallen van den Tjidadap bestaan uit een achter elkaar volgende reeks van meer of minder hooge rotsachtige terrassen, die van beneden naar boven de namen zouden dragen van Tjoeroeg Pameungpeuk (*Afbeeld. 7.*), Tjoeroeg Soempël (of Soempah), Tjoeroeg Malèla, Tjoeroeg Ngëboel (*Afbeeld. 6.*), en Tjoeroeg Katoembiri. Een schitterend gezicht leverde dit bruisende en schuimende water met zijn somberen achtergrond van ongerept woud, en wij konden den lust niet bedwingen, ondanks het late middaguur, om nog wat te blijven. De Tjoeroeg Ngëboel, de hoogste van de vijf en alleen langs een gevaarlijk smal pad te bereiken, verstuipt (vandaar zijn naam) voor een deel zijn water over de omgeving, een ruime vlakte, die met reuzen rotsblokken bezaaid is. Zóó vochtig is het hier, dat ik een sawaplant, de *Eriocaulon truncatum* HAM. (*Afbeeld. 8.*), in eenige exemplaren mooi bloeiend kon aantreffen, boven tegen de van den

waterval afgekeerde zijde van een minstens drie meters hoog rotsblok. De plek staat in een slechten reuk bij de bevolking, want behalve spoken en geesten, zouden hier zeer vele reuzenslangen, de Oraj santa's huizen, in de spleten en scheuren der steenen. Ik zag er ongelukkig geen, en keerde behouden terug tot den driesprong van paden, waar men op mij wachtte. Hierop begon de

Fig. 6. *Tjoeroeg Ngeboel.*

watervallen. Uitermate verheugd, dat wij hier eindelijk waren, voelde ik plotseling den lust in mij opkomen, om halsbrekende toeren te verrichten; en om het neerstortende water wat beter in oogenschouw te kunnen nemen, sprong ik van steen op steen, tot ik midden in de branding stond. Gij haalt den neus op voor zoo'n „schoolboy freak”, dat weet ik

nekkende beklimming van den Pasir Malèla. Het was maar goed, dat de paden droog waren, anders waren wij vast dien dag niet meer thuis gekomen. Het tempo werd bij 't stijgen steeds langzamer. Over Tjikonèng en Tjikëmbar bereikten wij tegen zeven uur den Tjisokan bij den Moeara Tjisitoe. Er was geen maan te bekennen, zoodat het dus een uitredding heeten kon, dat wij te Tjikëmbar een fakkel hadden weten te bekomen. Maar nu, afgemat en moe, kregen wij aan genen oever nog den laatsten, doch meest geduchten klim over den Pasir Tamiang. Wij zeiden op 't laatst niets meer, doch staarden moedeloos voor ons uit, en strompelden hijgend achter elkaar aan, als afgejakkerde trekossen, om telkens stil te staan, en even adem te schep-
pen. Het was een ware opluchting, toen wij eindelijk Bodjong Gëntèng bereikt hadden, en vóór een der kam-
poengwoningen neergezegen, wat thee en pisang te slikken kregen. Het ergste was nu geleden, en twee uur later zaten wij weer behouden thuis.

Maar nu nog iets over dien vondst aan de Tjidadap-

wel; maar het zou dit maal zijn nut hebben. Want nauwelijks was ik rustig en wel gezeten met mijn geschoeide voeten in het bruischend nat, of daar viel mijn oog plotseling op iets, waarnaar al lang vergeefs gezocht was, en dat wij ook den geheelen tocht over niet hadden kunnen ontdekken. Daar was dan eindelijk die geheimzinnige *Cladopus Nymani* H. MÖLLER, uit de familie der *Podostemonaceae*, die eigenaardige Phanerogaam met een op een thallus gelijkend wortelstelsel, of mogelijk thallusachtige stengelvorming. Bij het zien van die talloze bolvormige rosetjes, dicht naast elkaar geplaatst op een groen tapijt, voelde ik als bij intuïtie, dat het hier niet mis kon zijn. Het geheel heeft

Fig. 7. Tjoeroeg Pameungpeuk.

zeker uiterst veel van mos, maar toch ook weer iets apart over zich, dat bij aandachtiger beschouwing eenigen twijfel daaraan overlaat. Toen een maal de aandacht op onze plant gevestigd was, troffen wij haar in buitengewone hoeveelheden aan over de geheele uitgestrektheid der vijf watervallen. Zij had zich de ongemakkelijkste plekjes uitgekozen, die men zich denken kan, want juist, daar waar de stroom het sterkst was, en met geweld langs gladde en massieve andesietblokken schuurde, tierde zij het weligst, en had alles overtrokken met een ruwe laag van kleine rosetten. Hier en daar was dit tapijt donkerrood gekleurd, elders was het groen, vermoedelijk verband houdend met het bloeistadium of den vruchtijd, zonder dat hierop alleszins voldoende staat te maken was. Op sommige plaatsen konden wij tusschen de gedrongen bolletjes in, of meer afzonderlijk, groene wierachtige staafjes opmerken, die onder de loupe vergroot, bleken toe

te behooren aan de rosetjes in het niet bloeiend stadium van de plant. Al deze rosetten waren ingeplant op een groene onderlaag, bestaande uit een wirwar van elkaar kruisende smalle en extra dunne banden die onophoudelijk vorksgewijs vertakt waren, en zóó vast op de steenen, waarop zij groeiden, bevestigd waren, dat het haast niet mogelijk was, er een gaaf stukje van eenige centimeters af te krijgen. Bij nadere beschouwing valt het op, dat alle rosetten aan den rand der thallusachtige banden schijnen te ontspruiten. Hierbij gebruike men echter een loupe. Waar het nog een punt van strijd oplevert, of men hier met thallusvormige wortels, dan wel met dito stengels te doen heeft, kan het zeker niet

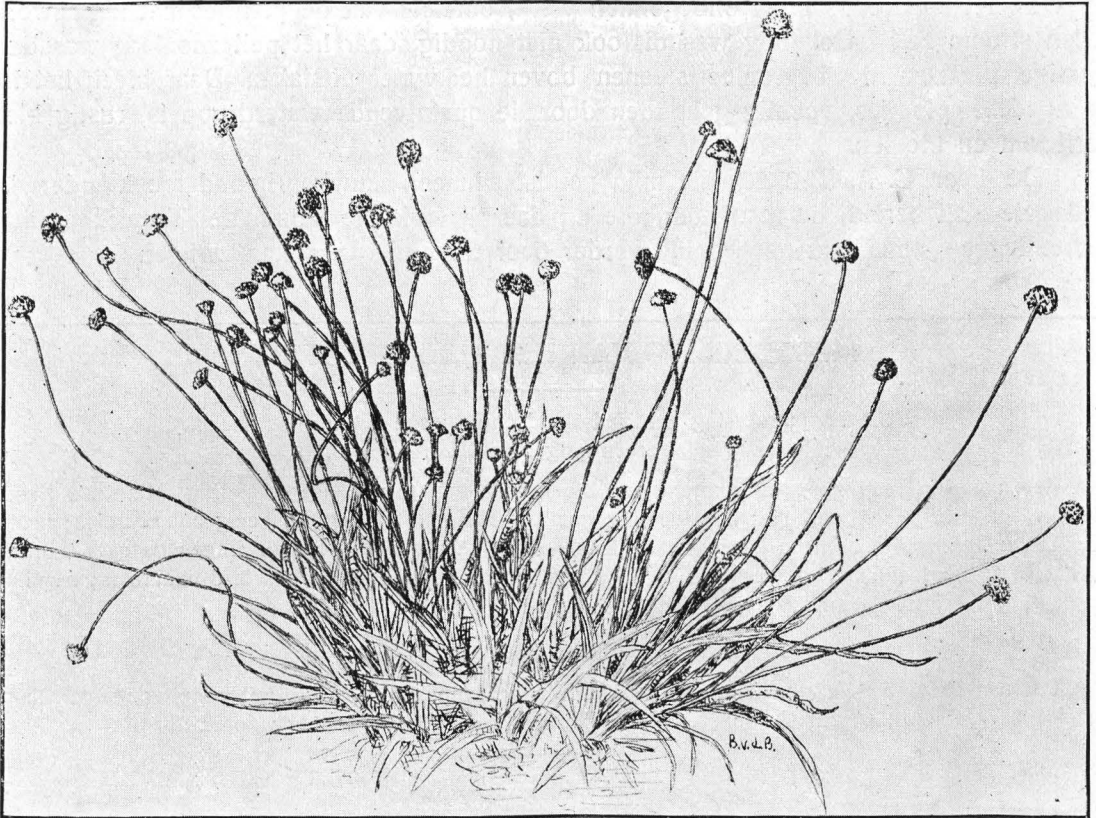

Fig. 8. *Eriocaulon truncatum* Ham.

onbelangrijk zijn, op te merken, dat de bloemdragers, steeds te voorschijn treden uit de oksels der vertakkingen. Men zou mijns inziens daaruit kunnen besluiten, dat de thallusvormige banden vervormde stengels moeten zijn, die op de normale wijze der Podostemonaceae telkens eindigen in een bloeiwijze, om de verdere lengtegroei over te laten aan de zijknoppen, in dit geval dus de beiderzijdsche armen der vertakkingen. Een betere beoordeelaar beslisse echter in deze.

Verwondert men zich reeds over den zonderlingen bouw van deze Cladopus, nog meer, moet het een ieder, die deze plant in haar groeiplaats opzoekt, verbazen, hoe het mogelijk is, dat zij zich uit zaad weet te verbreiden, ondanks haar kieskeurigheid, om zich uitsluitend in den dwarrelenden en woest voortsnellenden stroom van watervallen, op te houden. Nergens toch in

het kalmer vloeiende deel der rivier was iets van ons plantje te bespeuren, tenzij hier en daar slechts een begin van ontwikkeling, zonder verderen voortgang. Er moeten bij dus de verspreiding factoren in 't spel zijn, die het schijnbaar onbegrijpelijk mogelijk maken. Maar welke? Misschien kan het een aanwijzing zijn, dat de rotsen en steenen op vele plaatsen begroeid waren met een groene wiersoort. Niet onmogelijk zouden dan de uiterst kleine zaadjes van den *Cladopus*, strijkend over deze wierlagen, zich daarin kunnen verwarren en vasthechten, om tusschen de haarfijne strengen in tot ontkieming en ontwikkeling te komen.

Wat hiervan zij, er was geen tijd deze zaak nader te onderzoeken, afgezien nog van de moeilijkheden aan zoo'n onderzoek verbonden op zulk een onoverzichtelijk arbeidsveld. Wat was het niet reeds bijna onbegonnen werk, om iets van de plantjes machtig te worden in den stroom zelf. Gelukkig was dit ook niet noodig, daar het peil zoo laag was, dat op sommige plaatsen de begroeide steenen boven het water uitstaken. Daar bleek het toen, dat al deze plantjes, vochtig gehouden door de opstuivende waterdruppels, rustig bleven voortleven en bloeien.

De heer C. A. BACKER, die mijn vondst aan een nauwkeurig onderzoek onderwierp, verklaarde zich bereid, de resultaten, die hij daarbij verkrijgen zou in de „Tropische Natuur” neer te leggen, zoodat ik gevoegelijk verder over dit onderwerp kan zwijgen.

B. v. d. B.

MEDEDEELING VAN HET HOOFDBESTUUR.

Uit het jaarverslag der Nederlandsch-Indische Natuurhistorische Vereeniging over 1920.

Het aantal afdelingen der vereeniging bleef constant, nl.: 7. De afdeling Sumatra's Oostkust hield 1 vergadering en 1 excursie; de afdeling Fort de Kock 7 vergaderingen en geen excursies; de afdeling Batavia 2 vergaderingen en 6 excursies; de afdeling Buitenzorg 3 vergaderingen en geen excursies; de afdeling Bandoeng 5 vergaderingen en 3 excursies; de afdeling Djokjakarta 3 excursies; terwijl van de afdeling Tasikmalaja geen verslag ontvangen werd.

Hoofdbestuur.

De heer P. A. de Jager, Tanah Njonja 3, Weltevreden, nam tijdelijk het penningmeesterschap op zich (tot de heer DUNLOP uit Europa terug is). Dr. Z. Kamerling trad als voorzitter af.

CORRESPONDENTIE.

Den Heer B. te K. Ongetwijfeld is de door U op *Lantana* gevonden mierenleeuw de larve van een *Ascalaphide* (fam. Hemerobiidae). De *Ascalaphiden*-larven leven niet zooals de *Myrmeleoniden*-larven, waarvan onze gewone oendoer-cendoer een representant is, in kuiltjes in den grond maar onder bladafval of op laag struikgewas; overigens zijn ze evenals de echte mierenleeuwen ook carnivoor, leven dus van allerlei kleine insecten — het zijn echte struikroovers. Het schijnt, dat de larven zich echter niet achteruit verplaatsen, zooals wel de gewoonte van de oendoer-oendoers is. Let U bij gelegenheid hier maar eens op.

U zult ons zeer verplichten met de toezending van het „lijk”, maar nog liever zag ik, dat U ons eenige levende exemplaren van deze interessante larve-soort toestuurdet. Wat tenslotte Uw waarnemingen betreffende de nestgelegenheden van de glatiks aangaat, zoo komen die geheel overeen met de mijne; ik zal die kwestie zelf ook nog eens nader uitpluizen.

v. D. M. M.